

Nr 190.

Av herr **Holmbäck**, *angående införande av bestämmelser med förbud mot nyanläggningar utan erhållet tillstånd inom malmhaltigt område.*

Den gruvlag, som utfärdades den 3 juni 1938, medger sökande till utmål att erhålla ett område av högst sexton hektar i horisontalplanet räknat, efter fyndighetens sannolika sträckning och gruvdriftens behov. Utom utmålet äger sökanden dessutom vid utmålsförrättningen erhålla nödig mark för uppläggande av malm, varp och andra avfallsprodukter samt för byggnad eller annan anläggning, väg, transportbana eller kraftledning, som är erforderlig för gruvdriften eller därmed sammanhängande verksamhet. I jämförelse med 1884 års gruvstadga innebära dessa regler betydande utvidgningar av utmålssökandens möjligheter att erhålla mark. Utanför utmålet och den övriga mark, som sökanden till utmålet erhåller, gälla emellertid inga, i gruvdriftens intresse avfattade särregler; där få byggnader uppföras, vägar och järnvägar anläggas o. s. v., utan att hänsyn till gruvdriften behöver tagas.

I ett hänseende kan detta innebära påtagliga olägenheter. Våra malmfyndigheters sträckning föra dem stundom långt utom det utmål, som en sökande kan hava erhållit. Vill gruvägaren eller annan utsträcka gruvdriften genom att söka nytt utmål, kan han ekonomiskt hindras av att byggnader, vägar eller järnvägar finnas å den mark, å vilken han vill bryta malm; dessa anläggningar måste ju lösas. På grund av stadgandena i 5 § gruvlagen, vilka förhindra utmålsläggning inom visst avstånd från boningshus eller annan åbyggnad vid gård eller från tomtplats eller trädgård, kan det kanske överhuvud taget vara omöjligt för honom att erhålla mark till utmål. Allt detta gäller trots att man kanske redan vid byggnadens, vägens, järnvägens o. s. v. anläggning vetat att marken var mineralhaltig.

Jag har haft tillfälle att själv iakttaga olägenheterna av att man genom bebyggelse eller andra anläggningar ovan jord tagit i anspråk mineralhaltig mark. Vid Grängesberg är man tvungen för att utvidga brytningen i horisontalplanet att riva ned en järnvägsstation, flytta järnvägsspår och bostäder m. m. Kostnaderna härför uppgå med säkerhet till avsevärda belopp. Ett exempel, där gruvdrift och bebyggelse komma i konflikt med varandra, finnes även från Kopparbergs köping. Med stöd av äldre gruvrätt, som tillät utvidgning under marken även i horisontalplan av det område, å vilket gruvdrift äger rum (s. k. donläggiga gångar), har nu gruvdriften kommit att föras in under samhället, alltså under boningshus, gator m. m. Att samhällen ligga på inmutningsbara mineraltillgångar är fallet även på andra ställen i Sverige, t. ex. i Norberg och Gällivare.

Det synes mig som om dessa förhållanden visat att den nuvarande lagstiftningen icke utmärkes av nödig planmässighet. Då det har konstaterats, att en mineralfyndighet går fram under jorden, borde det icke vara tillåtet att annat än med tillstånd av myndighet (ev. bergmästaren) göra nyanläggningar av ett eller annat slag, vilka kunna försvåra eller förhindra en blivande gruvdrift. Man bör med andra ord i detta hänseende gynna gruvnäringen, så att gruvdrift i framtiden skulle kunna upptagas utan att andra ekonomiska värden måste offras.

Under vanliga förhållanden skulle jag ha anhållit att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning av nu berörda spörsmål. Det synes mig emellertid som under nuvarande tidsläge kraven på utredning av särskilda spörsmål böra så mycket som möjligt inskränkas. Då åter förevarande spörsmål synes mig vara av den vikt, att det bör beaktas, tillåter jag mig i stället att föreslå en annan möjlighet. Lagberedningen sysslar nu med och skall i en nära framtid helt övergå till behandlingen av jordabalken. Under överläggningarna om jordabalken torde lagberedningen även komma in på frågan om prioriteten, i vad gäller jord, olika intressen emellan: t. ex. mellan naturskyddsintresset och jordägarintresset. Till dessa viktiga frågor hör även detta problem. Särskilt då riksdagen genom skrivelse av den 13 maj 1939 (nr 262) hos Kungl. Maj:t anhållit, att en av mig väckt motion om en annan fråga rörande gruvor (om möjlighet att inskriva gruvrätt i protokoll, fört av inskrivningsdomare, och därefter inteckna samma rätt) skulle överlämnas till lagberedningen för att tagas under övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag att revidera jordabalken, får jag anhålla,

att denna motion om införande av bestämmelser med förbud inom malmhaltigt område mot nyanläggningar utan erhållet tillstånd måtte överlämnas till lagberedningen för att tagas under övervägande vid fullgörandet av dess uppdrag att revidera jordabalken.

Stockholm den 23 januari 1940.

Å. Holmbäck.